

PREUS

Artà Un trimestre . . . 1.50
A Fora Any . . . 7.50
Al Extranjer Id. . . 1.00

Número solt 10 cts.

Redacció i administració

Quatre Cantons, 3

ARTÀ (Mallorca)



LEMAN

SETMANARI CATOLIC MALLORQUI

Història de la nostra llengua

Conferència per D. Guillem Colom

(Conclusió)

PRINCIPALS ÈPOQUES DEL DES- PLEGAMENT DE NOSTRA LLENGUA.

En son començament, en rigor pogué considerar-se com a forma dialectal del provençal que juntament amb l'Auvernés, el llemosí, el tolosà, el gascò i el narbonès, formà la llengua d'Oc. Aquesta connexió, aquesta intimidat entre la llengua de Provença i la de Catalunya l'explica admirablement el gran Milà i Fontanals amb distintes causes històriques i mesològiques que feien que la regió ibèrica dels Pirineus Orientals se diferenciàs i apartàs de la resta de la Península per unir-se amb el Migdia de França fins al punt de formar els pobles compresos entre els rius Loire i l'Ebre, els d'una i l'altra banda dels Pirineus, una nacionalitat intermitja entre Europa i els arabs. La romanització simultànea i completa de les províncies Narbonesa i Tarraconense; el primitiu reïne visigòtic amb Barcelona i Tolosa; les relacions entre la Marca Hispànica i els carolingis; els matrimonis entre les cases de Provença i Barcelona, tot demostra clarament lo dit.

Però arribà la desmembració del gran Imperi de Carlemany, sancionada per l'assamblea de Quierzy (872) i aquell moviment feudal facilità el d'independència que sentien els de la Marca Hispànica i quant el comtat català rompé els seus lligams polítics amb França, per unir més tart sos distins als d'Espanya, llavors la nova nacionalitat política formada rebé el reforç d'una llengua rica i enèrgica que no pogué

renegar dels seus orígens, però qu'es diferencià del provençal d'una manera tan completa que ja no hi hagué una sola llengua d'Oc sinó que ella engendrà com tenim dit, la provençal, filla predilecta del llati, i la catalana de tendència pràctica i caràcter popular. Tal es l'origen de la llengua catalana, «lo pus bell catalanesc del mon», segons expressió del gran cronista Muntaner, llengua que veim que romp amb la llatina en documents diplomàtics dels segles X, XI i XII i que trobam-tja com a llengua literaria dins un còdic trobat a Organya (Lleida) aont se llegeix un fragment d'un llibre de homilies, escrit, al pareixer, a últims del segle XII o a principis del XIII.

La personalitat de la llengua se dibuixà, doncs, ben clara tot duna que Catalunya formà nació i Estat i extengué considerablement els seus dominis, sorprenent al mon amb les manifestacions literaries principalment en prosa, les quals s'acomodaven millor al caràcter popular i pràctic del poble català, caràcter que naturalment havia d'animar el de totes ses produccions i entre ella les d'ordre intel·lectual.

En la prosa trobà, doncs, sa principal manifestació aquesta llengua, i la prosa la sublima en els segles XIII i XIV amb influències franceses i orientals ben marcades. Els primers monuments literaris d'importancia que apareixen son les Cròniques: la del Rei En Jaume, escrita amb tota probabilitat per aquest gran Rei que sintetisa Mallorca i Catalunya en sa persona; la de

Bernat Desclot, historiador de Pere el Gran, de concís i de vigorós estil; la de Ramon Muntaner, d'animat llenguatge i portentosa veracitat i la del temps de Pere IV l'autor de la qual no s'es presentat encara lliure de les boires de lo ignorant; cròniques totes elles plenes de vigor i poesia, de color i veritat, que Guimerà no duptà en nomenar els «evangelis de la terra catalana». Vé després la gran prosa religiosa, filosòfica, novelesca i mística, tot en una peça de Ramon Lull, el solitari de Miramar i Randa, del qual el sobirà llibre prínceps de la literatura catalana el *Llibre de Contemplació*, te per nosaltres, segons, Torres i Bages, una importancia consemblant a la de la *Divina Comedia* per les lletres italianes. Ve després Eximenis amb la seva enorme enciclopèdia *El Cristid*, explicació científica de la vida humana baix la llei de Jesucrist; Fra Antoni Canals; humanistes com Bernat Metge, Juanot Martorell i tants d'altres.

Però encara que en les lletres catalanes ocupi un lloc preeminent la prosa, té també la poesia els seus cultivadors. Al començament, componen encara ses troves en provençal, la llengua obligada de l'època, però l'abandonen formant l'escola trovadresca catalana a la que contribuïren no pocs mallorquins insignes, escola que amb tot sos defectes Milà i Fontanals assegura que no barataria amb cap altra. Entre els seus poetes poden citarse, al principi, a Serverí de Girona; dins l'època de tradició provençal a Jaume Marc; dins l'època d'influència patriarquist a Jordi de Sant Jordi, de mèrit extraordinari, la fama dels quals atravessà els Pirineus i l'Ebre i al dulcíssim Ausias March, de sincers afectes, platònic erotisme i realisme d'expressió, i dins la poesia narrativa novelesca a Jaume Roig: del qual el *Llibre de les dones* o *Es pill* és una verdadera obra mestra.

Aquesta es, doncs, l'edat d'or de la literatura catalana, on

prenen refugi els savis grecs escapats de la presa de Constantinoble, acullits magnànimement a la Cort d'Alfons V. Aquesta es la verdadera edat d'or d'aquesta literatura, qui no refusà el comerç literari, amb sa germana, la llengua castellana, ans bé existeixen llaços de verdadera fraternitat mútua: doncs, en català escrigué els «treballs de Hércules» D. Enrique de Villena i amb la mateixa llengua ho feu de tant en quant Villasandino; el mateix Marqués de Santillana, tan castiç, elogia els escriptors catalans i a uns d'ells dedica una de ses més inspirades composicions; i per fi com diu Menéndez i Pelayo, les poesies catalana i provençal arriben a imposar a la castellana els seus metres la seva tècnica, els seus môtlos de versificació son peculiar i artificiosos llenguatge.

Però prest se canviaren els papers, i la llengua castellana se sobreposà a la catalana. L'haver-se adelantat l'edat d'or de les lletres catalanes a l'època d'esplendor de les castellanes, de manera que al florir aquestes en el segle XVI i XVII, que és la seva edat d'or, la literatura catalana es trobava ja en decadència, la dinastia castellana entronisada a Aragó pel Compromís de Caspe; la unió política espanyola; l'abandó del català com a llengua científica; l'estol important de poetes i prosistes valencians que escrigueren en castellà oblidant-se de sa propia llengua; tot foren causes que dugueren la llengua a sa decadència, sintetisada en la labor del famós Rector de Valfogona, en el qual s'acentúa l'influència castellana i amb ella la corrupció del llenguatge.

I a pesar de tot, més que l'explèndida manifestació dels segles XIII, XIV i XV, indica la vitalitat d'aquesta gran llengua el fet de que, a pesar d'haver-se castellanisada primer en els segles XVI i XVII i emmudit en el XVIII davant l'eccepcional grandesa de les lletres castellanes qui tot ho avesallen, a pesar de l'ensopiment amb apariències de mort que al adveniment de Felip

V li donà el Decret de Nova Planta, matant la llengua com instrument oficial; a pesar de tot, quant el Romanticisme fa reviure l'Edat Mitja inoculant nova saba a totes les lletres, llavors reneix la llengua i entra en una segona edat d'or. Empresa tant magna, diu M. Pelayo, com la restauració d'una llengua i d'una literatura, i amb ella del geni històric de tot un poble, no ha pogut esser mai obra exclusiva d'una persona, ni quant i més d'un estol d'artistes. Al renaixement de aquesta llengua concorregueren causes de molt varia índole i no totes literàries tampoc... Mes, deixant apart raons d'ordre polític i social, foren els poetes els primers qui comprenent que ningú pot assolir la veritadera poesia més que en sa llengua pròpia, tornaren a cultivar-la artísticament i amb fins i propòsits més elevats que els degenerats glosadors de l'escola de la decadència. A ningú en particular es pot donar el lloer d'aquesta victòria. L'impuls inicial vengué d'Aribau, precedit si es vol per Puigblanch; la propaganda activa i constant se degué a D. Joaquim Rubió i Ors, que per molts d'anys estigué tot sol en la lluita; la disciplina de la llengua, trempada en les fonts més recòndites i castices, el fondo sentit de les coses i de les paraules, fou inoculat en les venes de la nova poesia per l'il·lustre mallorquí D. Marián Aguiló; el triomf definitiu fou de Verdader, consagrat ja per l'immortalitat.

Així renaqué la nostra llengua, idioma ben definit que parlen avui més de tres milions d'habitants; que s'estén en ses formes dialectals per Catalunya, Mallorca, Rosselló, València, Ribagorça i Alguer, recó de l'illa de Cerdanya; que fou per molts d'anys la llengua oficial de la monarquia catalana-aragonesa; que arribà fins Atenes i Neopàtria amb les armes dels almogàvers; que se parlà en les Corts de Nàpols i Sicília en els segles XIV i XV; llengua que fou justament apreciada pel mateix Dante, i que merescué elogis del gran Cervantes, i que avui és objecte de seris estudis per part d'eminentes filòlegs alemanys, italians i francesos.

L' OLIVERA

IV

En el darrer article, parlarem de la mosca i la tinya i deixarem per aquest el brom, la papellida, la mascara i la caries o esca, diguent que aquets eren els principals enemics de l'olivera.

Es brom o Phloeotribus oleae és un escravatet que no té més de 2 mm. de llarg però que perjudica en gran manera a l'olivera perquè viu dels brots tenres.

Al començar la primavera neixen

aquets escrabatets dels ous que han posats l'hivern amagats en les encietxes i arrues de les soques, i les femelles, després que s'han units an els mascles, s'en van an els brots i rametes joves, preferint aquelles que estan mig seques o que fá poc s'han tanyades, per aixó és que convé retirar immediatament de l'olivera, tota la rama tomada a l'etsequeiada; arribada a la rameta fan un forat d'uns 3 a 5 mm. de fondari i després fan una galeria, voltant, voltant la rama i al mateix temps va posant els ous, arribant a posarne de 50 a 60; al cap d'uns 15 dies, surten de aquets ous uns cucs que comencen a rovar la fusta fent unes galeries perpendiculars a la que ha feta la mare i després de passárai 25 o 30 dies se transformen en pupa o crisàlida i així estan uns 10 dies, passats els quals torna sortí l'escrabatet que fa un forat a l'escorxa i surt a defora a reunir-se amb sos altres companyeros i així se torna repetir lo qu'hem descrit anteriorment; veim per tant que desdè que neix el cuc fins que se fa escravat gros, han passat uns 60 dies i que començant a vourer-se en el mars, no s'aturen fins an el novembre que ja fa massa fret perquè nesquin els ous, hei poden haver 4 o 5 generacions que posant 5 ous cada escravat ja veis el mal que poden fe.

El medi mes sencill i mes pràctic per combatreles retirar, com ja hem dit, la llenya tomada en etsequeiada les oliveres, i cremá les rames primes que son les preferides pel brom per rovegar i la prova de que la rama de s'etsequeiada és la principal causa d'aquesta plaga, és que les oliveres que están aprop del llenyer de les cases de possessió son les que es veuen més atacades per la bromada.

La papellida o Lecanius oleae i la mascara o Anthrenaria oleophila, sempre van junts i l'aparició de la primera fa compareixe casi sempre la segona, per aixó els medis per combatreles son els mateixos per una i altre.

Sa papellida és un insecte que sembla una tortuga petita que té una escotadura a sa part de darrera; viu xupant la saba an els brots tenres i a la part de devall les fuyes les femelles posen els ous i els guarden devall el seu cos, fins que neixen els nous insectes que surten per la escotadura de la part de darrera que té sa mare. Aquesta ja es morta quant surten els seus frys i d'ella no queda més que la closca ben aferrada an el brot o fuya; els insectes joves se extenen per les fuyes i brot tenres i quant troben un lloc que els agrada afixen sa trompa i ja no és mouen pus. El mal que fan aquets insectes no és sols que xupin la saba, sinó que al mateix temps mollen un suc espés i dols, com melassa i que s'estén i cubreix fins tal punt que devegades s'ha vist regalimar i degotar aquest suc, banyant la terra qu'está devall l'arbre. Ademés aquest suc és un medi molt bo perquè se desrotlli la mascara, que no s'estorba molt a compareixe; aquesta no és un insecte sinó uns bolets microscòpics que buant son madurs son negres i com se estenen per les fuyes i rames, l'arbre que está atacat pren un aspecte com si estigués mascarar, de aquí li ve el nom an aquest bolet de mascara.

El mal que fa la mascara no está en que xupi la saba al arbre perquè solament viu des suc que mollen ses papellides, sinó que com s'esten per les fuyes i rametes joves, que és per aon l'arbre respira i pren l'oxigen i acid carbonic que ha de mester per viure, aquest no pot verificar aquets dos actes i viu com aüfagat i raquític.

S'ha observat que la mascara i la papellida se desenrotllen sobretot an aquells arbres situats a llocs calents, humits i acubats, en aquells arbres que están plantats espesos i que porten molta rama; d'aquí dedum un medi preventiu perquè no se desenrotlin aquestes plagues i és etsequeiar bé les oliveres perquè aquestes no estiguin molt carregades de rama i així l'aire i el sol que son els principals iaimics, podran entrar bé i no permetran ja que s'hi establequin.

Ademés es poden esquitxá les oliveres amb venenos que matarán la papellida i no parmetran el desenrotll de la mascara; un dels qui donen més bons resultats és el que recomanen els senyors Clairo i Nonell, enginyers agrònoms del Servei Agronòmic de Barcelona i es el següent:

- A) Sulfat de coure. 2 ks.
Cals apagada. 5 ks.
Aigo. 100 lleros.
B) Sabó fluix. 2 kilos
Aigo ras. 1 kilo.

Se prepara primer la solució de sulfat de coure i per separat se mescla l'aigo ras amb el sabó i llavors se mesclen els dos líquits i amb aquesta mescla s'esquitxen les oliveres atacades començant en el maig o juny fins al octubre, una vegada cada mes o mes i mig.

La caries, esca o corcat de la soca, que té per efecte buidar les soques de les oliveres, és degut a un bolet conegut pels naturalistes amb el nom de *Polyporus fulvus* i que se desenrotla an aquelles ferides fetes a la soca o les branques al fer sa etsequeiada i que no han clos be, per aixó en fer l'etsequeiada, si se taya una branca d'importancia convé fer el tay de manera que en ploure l'aigo no s'hi aturi, que de altra manera amb l'humitat se favoreix el desenrotll d'aquest bolet; convendrá també embanquinar els tals amb alquitra i així esteim segurs de que l'aigua en ploure no els banyará i si per un descuit o be per altra causa se fa una ferida a la soca i allà s'hi estableix aquest bolet convé gratar tot d'una la part malalta fins llevar tota la fusta podrida i llavó rentarho ben rentat amb una solució de sulfat de coure al 8 per 3 i després embanquinar-ho amb alquitra.

F. BLANES

De Son Servera

Molt lluida promet resultá la festa que en honor de St. Antoni Abat h'a de celebrar dia 17 del corrent.

La banda de música ha d'amenisar tots els actes.
Presidirá el Jove Vicari d'aquest

Parròquia D. Antoni Lliteras Massanet.

En vista de la indisposició que sufreix el Medge D. Miquel Servera ha vengut a medicá fins qu'aquest estiga restablert, el medge margalidá D. Miquel Santandreu.

Dissapte de la setmana passada mori després de molt curta malaltia el propietari D. Bartomeu Esteva (a) de Son Sart.

També mori el mateix dia la madona Maria-Angela Domenge de Can Duay. Al cel sien i rebiguen els seus parents especialment son germá polític Rt. D. Antoni Servera, el nostre sentiment.

CORRESPONSAL

De Capdepera

Després d'unes quantes setmanes de vaga forsoza per causa de no haver respectat la malaltia del temps an el propi corresponsal de LLEVANT tornam agafar avui la ploma donant conta de alguns dels fets principals succeïts durant aquestes tres setmanes passades.

Ses festes de Nadal foren alegres i animades. Cantá la sibilla el nin Juan Terrassa (a) Mecu i el sermó de la Calenda el predicá en Francesc Garau de cas Telegrafista, tots dos ho feren de lo milló i reberen moltes enhores bones a les que hey aplegit la nostra molt coral.

El Chor Davidic cantá sa Missa Tedeum Laudamus i un hermós villancico a tres veus titulat *El Noi hermoso*.

Com anunciarem la segona festa se feren en el convent de les Germanes Franciscanes dues bendicions: La Inmaculada i St. Francesc.

El Chor de les Filles de Maria cantá un Tedeum a dues veus i la Missa den Tatzi.

Varen esser padrins de St. Francesc D. Mateu Carrió mestre d'obres de Palma, i la jove Maria Fiol; de la Inmaculada el nebot de Sor Catalina de Jesus Pep Nicolau Bauzá i n Antonieta Melis Cursach, de Cas Potecari. Els veinats del Convent se cuidaren de adornar tot el carrer i fins i tot aixecaren a la seva entrada un hermós arc. A cada casa hei havia sa seva corresponent bandera i tot donava hermos cop de vista. L'assistencia fou numerosa, tant que no cabia a dins la esglesia i omplia la gran sala de la costura i vestava fins an el carré. S'acabá tot aixó amb un abundant refresc a ses autoritats patríns i convidats.

A cap d'any se doná el signent moviment de població:

Naixements — 31 — 14 nins i 17 nines.

Morts grossos — 31; 15 homes i 16 dones

morts petits — 2 nins i 1 nina

Total morts 34: 17 homes i 17 dones

Els homes enguany mos ha tocat perden tres i ses dones empaten.

Matrimonis—10

Importantíssimes foren les dues conferències que aquets dies passats donà en el saló de la Congregació L'Enginyer agrònom D. Juan Salom.

Antes havia vistats els ametleràs d'aquest terme i parlà de les malalties i manera de combatre-les; també parlà de la olivera i de les seves malalties. El saló estava ple de gom en gom i el president de la Caixa l'amorin Mateu Sírer (a) Rinyon se desvel·lava per per atendre a tothom.

D. Juan Salom heu feu molt be amb una claredat extraordinària i amb un gran coneixement del asunto que tractava responia ja a ses dificultats que li proposaven. Considerau que varen esser molts pràctics i útils aquestes conferències i desitjam que la Caixa Rural repatesca actes semblants.

Sabem que degut a sa venguda de aquest enginyer està acordat fer venir una colla d'etsaquejadors catalans per provar de arreglar ses oliveres d'aquí a sa moda de Catalunya,

El dia dos morí santament la mare del nostre estimat Rector i més de 60 persones d'aquest poble se trasladeren a Manacor per assistir an el funeral. An el que se celebrà aquí el dia 9 poreu dir que heu assistí tot el poble. La església estava plena i cantà la Missa el Chor Davidic.

Acompanyam an el nostre Rector en son sentiment i a sa seva família, pregant a Deu que li don molts anys de vida per podé pregar per la seva ànima.

—(Corresponsal)—

La festa de St. Antoni

La festa tant popular que cada any celebra el poble d'Artà en honor a Sant Antoni Abat enguany s'ha poguda celebrar amb gran esplendor degut al temps hermos que feia del qual no son molts els anys que se'n puga disfrutar.

El dissapte, jen voleu de corns i picarols? No'n tenien gens de fret els atlots trescant la vila amb un renou aixordador encalsant els dimonis al temps de la capta, o fugint d'ells si aquests les encalsaven.

El vespre heu hagué animació pels carrers, però de foguerons s'en feren pocs, poquíssims, no passaven de dues dotzenes. S'en dugué sa pauma per lo gros el de la Plasseta des Marxando qu'era grossíssim.

El dia dematí molt prest ja sortiren estols de bisties qu'anaven augmentant, augmentant i arribaren a esser moltes les que hi havia; passaren les cent onze de l'any passat. També hi havia les dues colles de glosadors que ja anunciàrem, en Vermey i En Xurigué; aquest les duia impreses en plaguetetes. Fou una qualcada molt vistosa i animada.

Se feu també un bon ofici amb sermó que predicà el Rt. D. Josep Sancho de la Jordana. El capvespre se feu la processó, que feia molts d'anys no s'havia poguda fer a causa del temps.

Molts anys.

Espectacles

Diuenge passat, com aunn ciarem, els quintos d'enguany varen fer els Reis en públic El mati se passetjaren per la vila captant acompanyats de la Banda de música.

El capvespre a la una i mitja feren a devatn l'estació L'adoració dels Reis Magos segons el libreto antic. Heu feren molt bé i el public les aplaudi ferm.

El vespre les repetiren dins el Teatre Principal qu'era ben ple. Feren bastans de dobbés.

DE CA NOSTRA

Meteorologia

Després de tres dies xalocosos, emboirats i amenant ploure, el dimecres s'estirà i comensaren diades espléndides casi impropies de l'actual estació. Casi sols se coneix s'hivern amb la fredor dels matins i horabaixes que és intensa. El camp i'en resent ferm de la falta de pluja s seria convenient que Deu nos enviàs prest una savó.

Estat sanitari

Gracies a Deu el poble segueix amb salut. Apenes hi ha morts. Aquesta setmana sols en registram un, En Francesc Lliteras (a) Nonga el qual dissapte passat a vespre rebé els Sants Sagrament i dilluns a la i mitja del capvespre amb un atac que tengué heu quedà. El vespre li digueren la Corona i al s'en demà dematí a les 6 se feu l'enterro i al mateix mati l'Ofici funeral als quals heu assistí molta gent prova de les simpaties de que gosava. Tregueren el buit els seus companys, els empleats municipals. Acompanyam a sa família, especialment a la seua esposa n'Antonina Maria, i fillis, amb son sentiment. Al cel sia.

Sobre unes noces

En les noces de D. Juan Llaneras Amorós i la Sta. Catalina Carrió de que donarem compte en el n.º passat, devem afegir hi que casats en la capella de la Puríssima actuaren de padrins de part de la novia son germà D. Rafael Carrió Muntaner i son conco D. Antoni Muntaner Ribas. En canvi D. Pere Gil Sureda fou padrí de part del noví junt amb el germà d'aquest D. Miquel Llaneras Amorós.

Aubat

Dijous a vespre Na Juanaina de Santa Sirga, esposa d'en Francesc Terrassa tenia una nina de deveu un any i mig, que semblava estar bona; anà amb ella a passar la yetlada a ca son pare i allà li pegà un satac an es capdeu morint-se deveu les deu. Acompanyam a sos pares amb el sentiment.

Junta General

Per demà, dia 20 a les set del vespre està convocada la Junta General de la Caixa Rural per celebrar la sessió ordinària de cada d'any per dar lectura al balans del any 1923 renovació de personal i resoldre sobre les demes proposicions que se presentin.

MERCAT D'INCA

Bessó a 120'00 quintà
Blat a 30'00 sa cortera
Xeixa a 20'00 " " "
Ordi mallorquí a 14'00 " "
" foraster a 13'50 " "
Civada mallorquina 12'50 pts. id.
" forastera a 12'00 " "
Faves cuitores a 33'50 " "
" ordinàries a 27'00 " "
" pel bestiar a 28'50 " "

Algunes cançons de S'Argument d'enguany

A Deu me som comanat que n'es un Sant vertadé per compondre aquest papé que tots duim aquí firmat, permis de s'Autoritat necesiterem també.

Lo primé vuy demanà permis a s'autoritat Senyó batle la bondat tenguí si vol d'escoltà, vosié me corretgirà si's que vaiga equivocat.

Permis des Batle majó des jutje i des vicari aixó es lo més necessari també del senyo Rectó. Voldria oh Deu i Senyó llegian es seu breviarí.

Per treure tè es papé i que vengui ben igual comensam es temporal i des fret que mos va fe; a dins es més de gené en feu molt en general

Adins es mes de Febré es temps molt mos curtejava alguns dies sol donava però poca algo va fé llevó es Mars s'en vengué i en so ploure no pensava.

Es mars se va presentà amb un temps superiò colca dia de caló i ventades va donà fins es sembrat va arribà a perde tot sa verdó.

Es Mars varem acabà amb bon temps superiò llavó adins es Brill, Senyó també mos va brusquetjà cada setmana heu provà de fe un poc de savó,

Adins es Brill pareixia que dava pompa es sembrat ordi sivada i blat i faves, tot embellia: perque igo molta tenia duia bona sanitat.

Adins es Juny pareixia que no erem dins s'estiu ja hu pot di el qui n'es viu es temporal que curria ennigulat i pluvia així molta gent heu diu.

Molt be va arribà s'anyada així heu duim apuntat se cuigué molt de blat ordi, faves i civada llavonses molta de paya per qui tenia sembrat.

Que també de ses figueres un poc ne voleu prrja poques s'en vuren secà sort que no foren forneres i eren verges i belles perque es temps heu comportà.

I llevonses de s'oliva molt poca oliva tenia possessió crec que hi havia que no'n plugá per salà sort que sa que va arribà era sana i ben garrida.

També per Sant Salvadó bones festes celebraren uns hermosos focs mollaren i de diferent color llevó en es cos lo milió es corredós se provaren.

Amb salut i alegria ses festes varem cabé: també voleu publicà de ses Fies de Maria es Directó no hu sabia pero ell les va contà.

Fins quatre centes vuitanta grans i petites n'hi havia totes Fies de Maria vos segur que feien planta ses majós duien sa manta i ses joves ben vestides.

També vos feim recordà des gran acte que se fé quant Don Bertomeu Ferré cine de franc va donà dins es teatro de Artà creis-me que estava molt bé.

Sa tauiera preparada del Senyó Murta surti; en es teatro puc di qu'un gran cine se donava moltes coses de l'Havana se pogueren veure aquí.

Segons he sentit contà de D. Bartomeu Ferré de s'obra que va fé a Sant Salvadó d'Artà ell bona part la pagà i creis qu'are está molt bé, Na Suva fou su primera que's cotxo va estrenà també vos voleu contà coses qui ferán plorera ja hu diré a na Metlera lo que a s'homo li passà.

Homo qui trepitja terra perillós sempre ha d'està mirau lo que li passà an en Llorens de se Serra es perpal li fé sa guerra i amb ell un dit se tayà.

Per acabà aqueixa historia que la duim an es papé des morts are vos diré setanta set a la Glori llevonses de matrimonis coranta tres ni hagué. Llavonses des neixements cent vint i cinc ni hagué coranta vuit vos diré que s'en quedaren d'aument aquí tot está present firmat en aquest papé.

Setanta vuitja n'hi ha scrites ne espapé si trobauque no está be però vos vol demanà n'es en Sureda d'Artà qui ses cançons mos va fé.

Es papé voleu cabá que l'hem duit be de memori si es que gonyem la Glori Deu del cel mos hi voldrà diguem tots per terminà: Visca, visca Sant Antoni.

Toni Sureda.

CANVI DE RUMBO

Tota la clientela de la Llibreria Escolar i Religiosa d'Artà, d'aquí en envant rebrà en lloc de EL MEJOR VIAJANTE que era trimestral, aquest setmanari i en la present secció heu trobarà anunciats els preus nous que els articles tenguem i les obres noves que vagen sortint. Aquí demunt publicarem també totes les noticies que mos convenga donar a la clientela en forma extractada, i tot lo qui pugui interessar. Suposam que aquesta innovació ha d'esser agradosa als nostros clients.

Mapas Escolars per Vidal Lablache

Demanau-los a la nostra llibreria i les tendreu als preus sigüents:

En paper	a	750 pts. cada un.
En cartó, un sol mapa a		12 pts.
En cartó, dos mapes a		18 pts.
En tela i mitges canyes, un mapa		17'50 pts.
La colecció completa en paper		100 pts.
Id. en tela i mitges canyes		230 pts.

ORTOGRAFIA

MALLORQUINA

Follet de gran utilitat. El servei a tot hom qui el demana a 0'75 pt. exemplar i a 7'50 d'at.

CANSONETES

MENORQUINES

Es un aplec de cançons populars recollides per n'Andreu Ferrer a Menorca. Van ben classificades i amb profusió de notes — Es un volum de 190 planes.

Preu 2'50 pts.

RONDAYES DE MENORCA

Precedides d'un estudi de les particularitats dialectals del menorquí. Amb la lectura s'hi poden passar algunes

veritades ben alegres.

Un volum de 229-XXIX planes 2 pts.

RONDAYES

MALLORQUINES

d'en Jordi des Recó. — N'hi ha set toms publicats i tots les trobareu en la nostra llibreria a 2 pts. tom.

LA CUINA

MALLORQUINA

Llibre del Coc i de la cuinera. — Indispensable a totes les famílies de bon gust. Se ven també aquí Llibreria Escolar i religiosa Artá.



Revistes i periódics

A qualsevol interressi una de les següents revistes s'hi pot subscriure en aquesta llibreria.

TRESOR DELS AVIS

Revista folklòrica balear — Preu 3 pts any

D'ACÍ I D'ALLÀ

Surt mensualment a Barcelona. Molts de gravats i treballs científic i literaris. Preu 1'25 pts. cada mes.

REVISTA D'AGRICULTURA

Surt cada 15 dies, a 1 pts cada mes

ECONOMIA I FINANCES

Surt quinzenal a 1 pts al mes.

Les servirem a qui les demani

EL CONSULTOR

DE LOS BORDADOS

Edició econòmica: 9 pts any. Edició de luxe: 15 pts any.

L'ALMUDAINA

Diari de Palma. 2 pts mensuals.

LA VEU DE CATALUNYA

Preu: 2'50 cada mes.

LA VANGUARDIA

de Barcelona: 7'50 pts. trimestre.

BATXILLERS

S'han publicats uns *Apuntes de Geografia General i de Europa* que contesten al programa d'aquesta assignatura en l'Institut de Palma. Solis valen 2 pts. Son de molta utilitat al estudiants.

SERVICIO DE CARRUAJES DE BARTOLOMÉ FLAQUER (A) MANGOL

A todas las llegadas del Ferrocarril hay coche que parte directo para Cadepera y Calarratjada y de estos puntos sale otro para todas las salidas de tren.

Hay también coches disponibles para las Cuevas y viajes extraordinarios.

AGENCIA DE TRANSPORTES

Se sirven encargos para Palma y Estaciones intermedias.

PLASETA DE MARCHANDO.

Pasajes

Habana, Buenos Aires, Francia y cualquier punto de América.

GRATUITAMENTE arreglo la documentación para poderse embarcar avisando con ocho horas de anticipación, por contar con personal activo e inteligente en el ramo. Para informes: Bartolomé Roca, Hostales, n.º 87.

Los que deseen embarcarse de San Lorenzo, Son Servera, Capdepera o Artá pueden informarse en

ARTÁ a GUILLERMO BUJOSA CAN GANANCI

Eensaimades i panets

En lloc se troben millors que a la

PANADERIA Victoria

ES FORN NOU D'EN

Miquel Roca Castell

A sa botiga heu trobareu sempre pans, panets, galletes, bescuits, rollets, i tota casta de pasticeria.

TAMBE SE SERVEIX a DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DESPAIG

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

GRANDES ALMACENES San José

Vda. Ignacio Figuerola

HOY, COMO NADIE

detalla en precios, esta casa, todas las

GRANDES NOVEDADES

Unicos almacenes que tienen en grandes existencias

TODO LO QUE SE REQUIERE PARA VESTIR Y CALZAR

y que venden más barato que nadie

Teléfono 217 i Precio fijo

ESTA CASA NO TIENE SUCURSALES

ALMACENES MATONS

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n.º 39 al 49

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA Y CABALLERO, ARTICULOS Y NOVEDADES PARA VESTIR, DE TODAS CLASES

La Fonda Randa, de Esteve

Carré de Palma, 48—ARTA

S'ES OBERTA FA POC. TOT ES NOU I LLAMPANT. SERVICI ESMERADISSIM prontitut **SEGUREDAT I ECONOMIA**

¿Voleu estar ben servits?

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

te una Agencia entre Artá i Palma i heu va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38 An es costat des Centro Farmacèntic. Artá Figuerol 43.

EN JAUME BONNIN

HA OBERTA UNA BOTIGA NOVA EN EL CARRÉ DE PALMA N.º 15-ARTA.

En ella, además de comestibles s'hi trobaran articles d'escriptori molt variats i a bon preu, perfumeria merceria i juguetes.

En ella únicament se venen les botelles de *legi Norte Americana* marca **MARIPOSA**.



Fixau-vos -- Palma 15 -- ARTA

Si volen menjar bo i l'legítim

Oli d'oliva

dirigiu-vos a

D. JUSEP PIÑA

Quatre Cantons, 8-ARTA

Te olis de primera i segona classe a preus acomodats.

Serveix barrals de 16 litres a domicili.

VENTES EN GROS I AL DETALL

DISPONIBLE